

lečnost (t. j. sociálně demokratický stát budoucnosti) nemá místa pro básníka“, že „v umění nesmí být tendence“, že „umění jest na světě jen pro umění“. Já tvrdil vždy *pravý opak* toho, co mně podsunuje poctivá Marie Majerová. Já tvrdil na příklad, že *dnešní česká společnost* (tedy společnost založená na *starých řádech právních*) nemá úcty k básníkovi; já tvrdil, že vážím si v umění tendence, ale ovšem za podmínky, že *vtěli* se v umělecký tvar; a já chci dáti a dávám i umění, což jeho jest, i životu, což jeho jest: mně všecko umění jest *pro člověka*, ale ovšem pro člověka vyššího a většího, schopného velikosti a sebezapření — a ne pro větší ještě z pohodlnění, pro větší ještě zdrzáctění dnešní člověčí prostřednosti a dnešního člověčího zákrslictví. Marie Majerová klevetí také cosi o literátech, kteří „tváří se mysteriosně a šilhají po katolicismu“. Kdybych nevěděl, že Marie Majerová jako obvykle rozřezuje jen cizí pramen a tentokrát málo čistý pramen Herbenův, pohovořil bych si s ní o šilhání a doufám tak úspěšně, že dala by si prozkoumat svůj zrak okulistou. Marie Majerová důvěřuje lidu, že dovede rozeznat vodu živou od vody mrtvé. Ani já nepochybují o lidu v tom směru, ale přejí tohoto kritického smyslu zatím — jeho poučovatelům o poesii a umění rázu pí Majerové. Zde naděje jest již opravdu mnohem pochybnější a mnohem méně oprávněná.

Jan Brauner: *Primo vere*

Čtenáři těchto listů znají dramatický fragment p. Braunerův, který vydává nyní mladistvý autor v ušlechtilé knižně dekorační stylisaci p. Brunnerově vlastním nákladem. Tato lyrická scéna nestačí jistě, abys mohl činiti závěry na dramatický talent p. autorův: nepodává mnohem víc než prolog dramatického dějství; avšak stačí, abys mohl pozdraviti v p. Braunerovi lyrického básníka ryzí inspirace a kultivovaného vkusu, opravdového básnického sensitiva; jeho nitro má své teplo a svou záři, jakou vylévá se ve vnější svět a přivlastňuje si jej v ušlechtilé melodické a melancholické vlastnictví. Dobré znamení: všechny vnější děje, jiskřící barvou, světlem a formou, všechny skutečnosti jevové jsou zde jen připomínkami a znameními duševní zkušenosti a záminkami dějů hudebně tvůrčích. V cudně stříbřitě kresbě této osudné noci, zdá se ti, uvízlo místy něco až z máchovské baladičnosti kosmické. A málokdy čteš v nejmladší poesii partie dokonalosti tak živé a tepla tak ušlechtilého jako ta zde:

... Tam, kde paseka
jak kalný květ se šedá matně dnes,
tam včera v noci svítil bleďý vřes,
jak večer vody. A kde řeky pás
jen mdlý se vine, včera hvězdný jas
jak světlo hořel v pozdním soumraku,
kdy voní rosa, nebe zázraku
se podobalo drahých kamenů
a matných perel, v hloubce pramenů
jež spaly modré.

Kritika sociálně demokratická

Pan F. V. Krejčí zakončil svůj referát o mé knize „Duše a dílo“ v Právu lidu polemickým výpadem na obranu Marie Majerové. Již prostý fakt, že jest možno dnes literární recenzi, jež přece má hodnotit věcné kvality díla, vyhrotili útokem ryze osobním, jest pokořující pro dnešní stav české kultury a svědčí příliš jasně, jak dnes tvorba, myšlenka, umění jsou v denním tisku přečasto jen míčem tendencí vnějškově politických. Pan Krejčí míní, že sociální demokracii nikdo nemůže bráti právo, aby se nezanášela poměrem mladé literatury české k jejím ideám. Práva toho jí opravdu nikdo nebere, ale odtud jest daleko ještě *k podezírání a urážení* literátů, kteří jdou za hlasem své vnitřní nutnosti svými cestami, jež leží mimo cesty sociální demokracie — a toho dopustila se včera Marie Majerová a dopouští se dnes p. Krejčí. Sociální demokracie není nic než jeden společenský útvar v moderním světě a životě, jeden prvek vedle prvků jiných a nejmodernější básníci, takový Walt Whitman nebo Verhaeren, inspirovali se mnohem více jejím odpůrcem, kapitalismem a koncentrací sil, již provedl v moderní civilisaci velkopřemyslové a velkoměstské, než socialismem. Chce-li dnes předpisovati sociální demokracie básníkům, aby se inspirovali jí, jejím programem, jejími ideami, chce-li jim zakazovati inspirace jí nesympatické, dopouští se stejně kocourkovštiny jako starovlastenci, kteří nechtěli v Čechách kdysi znát jiných sujetů než vlasteneckých. Poměr moderního básníka k soudobým ideám politickým a sociálním jest nekonečně jemnější a složitější a musí býti posuzován s mnohem větší duševní prozravostí a pružností, než kolik jich dovede vyvinouti dnešní stranická šablona. Dnes musí vidět i literární dítě, jak často revoluční *náměty*, *náměty* sociální revolty, sociálních bojů a nadějí proletářských, veršují a rýmuji umělci *zeela zastaralí*, ve své umělecké metodě *zeela šablonovití* a konservativní, kteří včera zpívali o měsíčku nebo kozenkách — o tom, co jest právě ve vzduchu a v módě. Sociální demokracie má jistě právo sympatisovati s básňky, kteří zdají se býti blízcí jejím ideám — ale budí si vědoma, že *opravdovým ziskem* mohou býti jí jen ti autoři, jež přivedla k ní *poslední umělecká nutnost* jejich, ti, kteří šli k ní proto, že může jim dáti něco, co nedá jim celý ostatní svět a život, ti, kteří jsou, řekl bych, *předurčení* pro ni svou organizací básnickou. Přiloží-li toto kriterium na literáty sobě milé neb blízké, uvidí, jak jest jich málo, málo, zoufale málo a jak zoufale mnoho jest mezi nimi nahodilých maskovaných příživníků a pustých dobrodruhů!

Já zde za svou osobu protestuji co nejrozhodněji proti urážkám, jimiž mne zahrnul ve svém kritickém epilogu p. Krejčí. Neboť urážka a hrubá urážka — podezírání z prázdného pózérství a komediantství — jest, píše-li p. Krejčí, že chci jíti za *každou cenu* vlastními cestami „*jen když vedou jinam*, než ty, po nichž *jdou* ostatní miliony“. Nic není mne vzdálenějšího než tento prázdný justament, nic odpornějšího mně než toto laciné a prázdné odlišování se od masy. Čeho se tu dopouští na mně p. Krejčí, jest tak poctivé, jako bych já podezíral jej, že jde společně s masami proto, že to vynáší popularnost. A stejně poctivé jest, píše-li p. Krejčí, že mám „feudální etiku“, že nejsem nikterak „revolucionář ve světě idejí a forem“ a tím méně „ve věcech společenských“. „Feudální etika“ — co to jest? Chce tím říci snad p. Krejčí, že mám etiku založenou na zjeveném náboženství? To jest přímá nepravda a sto míst v mé knize vyvrací takovou domněnku. Má etika jest